

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1957**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1957

Redaktion:

GÖSTA BERG · BENGT BENGTTSSON

Redaktör: Bengt Bengtsson

*Omslagsbilden återger trädgården på Julita
med Stora huset i bakgrunden*

*Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1957
Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr*

SKULPTUR I VESTIBUL

NÅGRA KOMMENTARER TILL EN BILDSERIE

av Bengt Bengtsson

När Nordiska museets byggnad högtidligt öppnades den 8 juni 1907, väckte den högklassiga skulpturala utsmyckningen allmän beundran, som kan avläsas i tidningsuttalanden och tidskriftsartiklar. Naturligtvis kom härvidlag den rikt dekorerade och symbolfyllda huvudportalen i främsta rummet. Här hade arkitekten — Isak Gustaf Clason — tillkallat den unge skulptören Carl Eldh, åt vilken anförtröddes den stora uppgiften att gestalta portalens omramning med dess många figurskulpturer och reliefer. Arvid Bäckström har i Fataburen 1944 skildrat portalen och dess tillkomst.

Emellertid blev också den konstnärliga utsmyckningen av det inre föremål för kritikens smickrande uppmärksamhet. Clason hade — som Bäckström skriver — ”till sitt förfogande, då det gällde skiftande skulpturala uppgifter på olika håll inom byggnaden, en utmärkt skicklig modellör, Johan Lindström och dennes duktiga gipsgjutare Lars Åström och A. Löfgren”. Lindström fick bl. a. uppdraget att skulpturalt utforma kapitälerna till pelarna i museets vestibul samt anfangskapitälerna, som avsluta valven mot de murade väggarna. Inalles rörde det sig om sex fria kapitäl, åtta halvkapitäl och sex anfangskapitäl. Emellertid tycks såväl tid som pengar ha trutit, eftersom vid museibyggnadens högtidliga öppnande endast två av helkapitälerna och de sex anfangskapitälerna hade försetts med skulpturer. Övriga kapitäl voro råhuggna och äro så fortfarande.

Hur man ursprungligen avsett att dekorera alla dessa kapitäl är inte bekant. Man kan emellertid av de färdiga draga den slutsatsen, att man velat skildra näringsliv, konst, hantverk, hemslöjd

etc. i Sverige genom halvt symboliska figurer. De två helkapitälén åskådliggöra å ena sidan (kapitålet i södra trappan) lanthushållningen, å den andra (norra kapitålet) humanistisk forskning. Utan någon organisk tidsföljd förekomma på södra kapitålet en sårningsman, en plöjare, en lieman, en man som tröskar med slaga, kor på bete och en kvinna, som kärnar smör, alla insatta i en akantusvegetation, som på ett sårreget sårtt bildar kulisser åt de realistiskt modellerade figurerna. Detsamma gäller sviten av "humanister" på norra trappans kapitål. Här ser man en runstenshuggare, en fornforskare, en antropolog (?) med ett kranium, en läsande man, en man som sårter in böcker i en bokhylla m. fl. figurer. Alla åro inte lårta att tolka, sårskilt då de endast ha en bok som attribut.

På ett av anfangskapitålen i trappornas murar avbildas i norr en lurblåsande kulla. Modellen var en ung flicka, just anstålld på Skansen, Stina Nylén, som ånnu vid 1940-talets början tjänstgjorde som vakt i museet. Det andra kapitålet på samma vägg återger en stenhuggare. Det år bildhuggaren Oskar Sundström, som här portrårterats av Lindström, enligt gammal medeltida sed i kontinentens katedraler, där de arbetande ofta ågnats dylika minnesmårken, visserligen diskreta, men dårför icke mindre intressanta. Museets huvudportal erbjuder ju åtskilliga fler utslag av denna vackra hånssynsed.

På motsvarande anfangskapitål i söder avbildas en tråsnidare, som synes tålja en fågel, samt en tecknare, som fått Albert Engströms lårtt igenkånnliga drag. Engström var vid denna tid i sin krafts dagar och en kånd och populår figur i Stockholm, varför valet av modell inte var långsøkt.

Den stora valvbågen upp mot hallen flankeras av två anfangskapitål med Artur Hazelius' monogram, en postum signatur av Nordiska museets egentlige skapare.

Kolonnkapitäl i Nordiska museets entréhall med skulpturer, symboliserande vetenskaperna. — Valvkapitäl med figurskulptur, symboliserande bildhuggarkonsten.

Bildhuggaren. Porträtt av Oskar Sundström som huggit kapitälerna.

Tecknaren, kapitälfigur, med Albert Engströms drag.

T.v.: Flicka, som kärnar smör. — Ovan: Vallflicka, som blåser i horn.
Modellen, Stina Nylén, var ännu på 1940-talet anställd som vakt i Nordiska museet.

Vakthundar, skulpturer vid övre ändarna av balustradräckena i museets trappor från entréhallen.

Runstenshuggaren och plöjaren, kapitälskulpturer i museets entréhall.